

ד' אב, תשע"ד, 30.7.2014

גיליון מס' 419

פרשת דברים

מלחמה ושלום בפרשת השבוע

מאת אמיתי פורת, כפר עציון

בפרשתנו מצווה משה ע"י ה': "קומו סעו ועברו את נחל ארזן ראה נתתי בידך את סיחון מלך חשבון האמרי ואת ארצו החל רש והתגר בו מלחמה: היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים תחת כל השמים אשר ישמעונו שמעך ורגזו וחלו מפניך (ב, כד-כה). אך משה לא בדיוק מבצע את מה שצווה: ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשבון דברי שלום לאמר: אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור זמין ושמאול: אכל בפקסו תשברני ואכלתי ומים בפקסו תתן לי ושתיתי רק אעברה ברגלי (ב, כו-כח).

לכאורה הדברים תמוהים: כיצד מעיז משה לשנות מציווי של ה' שאומר לו להתגרות בסיחון ולפתוח במלחמה, ותחת זאת הוא שולח דברי שלום. עד כדי כך היו הדברים קשים לחלק ממפרשנו שרמב"ן המקפיד כלל האפשר לפרש את הדברים לפי סדר הכתובים, חורג כאן ממנהגו וקובע שכאן אין מוקדם ומאוחר, ודברי השלום של משה קדמו לציווי של ה' (שאכן חוזר ומופיע שוב בהמשך בפס' לא): "ראה נתתי בידך את סיחון - הדבור הזה הוא האמור למטה (פסוק לא) ראה החלתי תת לפניך, וקודם לכן שלח לו מלאכים ממדבר קדמות. כי אחרי שיצונו השם החל רש והתגר בו מלחמה לא ישלח לו דברי שלום אעברה בארצך.."

אולם, חז"ל עמדו על כך במספר מדרשים, שהכתובים דווקא כסדרם ויש כאן מסר עקרוני.

כך למשל: "ראה החילותי תת לפניך" (ב, לא) מה כתיב שם "והתגר בו מלחמה". והם לא עשו כך, אלא "ואשלח מלאכים". אמר הקב"ה: אני אמרתי "והתגר בו מלחמה" ואתה אומר לשלום?! "אין שלום אמר ה' לרשעים" (ישע' מח, כב). ראה גדולים דברי שלום שבטלו ישראל מה שאמר להם "והתגר בו מלחמה" ולא כעס עליהם. מהו "ממדבר קדמות"? אמר לו משה: ממך למדתי שקדמת לעולם, יכול היית לשלוח ברק אחד לשרוף את המצרים ולא עשית אלא שלחתי לפרעה שנאמר "שלח את עמי" (שמות ה, א) הוי קדמות.. (תנחומא מהדורת בובר הוספה לדברים ' עמ' 6-7). ובמקום אחר למדו מכאן ש"כל מה שגזר משה הסכים הקב"ה עמו" ומכאן "חידש" הקב"ה הלכה משמו של משה ש"כל מלחמה שיהו הולכים לא יהו פותחים אלא בשלום, שנאמר: 'כי תקרב אל עיר וגו' " וכך אכן עשה יהושע בפועל (דברים רבה שופטים [ה], יג-יד, מהדורת ליברמן עמ' 101).

נמצאנו למדים מצווה וחובה לקרוא לשלום בטרם מלחמה, ואף אם נדמה שמשה עשה כן נגד דברי ה', הרי הסכים ה' עמו, ועיקרון זה קדום ויסודי ביותר (= "ממך למדתי שקדמת לעולם"), ומאידיך יש להחילו גם קדימה לעתיד "בכל מלחמה שיהו הולכים".

וכותב הרלב"ג כי מטרת התורה ללמד תועלת זו (התועלת הט'ו): להודיע שראוי לאדם לרדוף אחר השלום ולהרחיק המחלוקת והמלחמה ואע"פ שיתברר לו שהוא ינצח ... כדי שיתשב בלבנו שראוי בכל המקומות לרדוף אחר השלום לפי מה שאפשר, כי אין השם יתעלה חפץ במיתתן של רשעים.

דרשנים נעצרים לעיתים כאן. אך פשוטם של הכתובים בפרשתנו, ובכלל בפרשיות המלחמה בספר דברים (פרקים כ"א-כ"ב), מחייב באופן פשוט וישר לראות גם את הצד השני המשלים את מאמצי רדיפת השלום. כלל הכתובים בפרקים הראשונים של ספר דברים מבקשים לחזק את רוחם של בני ישראל לקראת המלחמה הצפויה להם, דווקא מתוך ההבנה שהשלום

הרצוי, זה שאותו צריך לרדוף ולקוות -אינו האפשרות הסבירה שבה יבחר הצד השני (סיחון או העמים היושבים בארץ). לפיכך, ירושת הארץ והדרך אליה יהיו כרוכים במלחמה. והמלחמה יכולה להיות קשה ומפחידה: יש שם ענקים, ועם חזק ועז, אנשי מידות ומלחמה. לקראת כל אלו מחזק משה את ליבם של ישראל: "רָאָה נִתְתִּי לַפְּנִיכֶם אֶת הָאָרֶץ בָּאוּ וַרְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָהֶם וּלְזָרְעָם אַחֲרֵיהֶם" (דברים א' ח) ובהמשך "רָאָה נִתְּנָה ה' אֱלֹהֶיךָ לַפְּנֵיךָ אֶת הָאָרֶץ עֲלֶיהָ רָשׁ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם לְךָ אֶל תִּירָא וְאַל תַּחַת" (שם כ"א). לפיכך מקפיד משה לספר לבני ישראל את תולדות ארצות אדום, עמון ומואב, כיצד פעם לפנים ישבו שם עמים מפחידים של ענקים אך ברצות ה' הורישם מפני קרובי ישראל. לפיכך מקפיד משה להוכיח להם גם מההיסטוריה הקרובה, שהם – דור כובשי הארץ רשמו אותה בעצמם, שניתן לנצח עמים גדולים וחזקים כסיחון ועוג (הענק!) ומתוך כל אלה מסכם משה את האמור בסוף הפרשה: "כִּן יַעֲשֶׂה ה' לְכָל הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה לֹא תִירָאוּם כִּי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם לָכֶם" (ג' כא- כב).

האוחז בתורה בשלמות, חייב לראות את שני הצדדים, את רדיפת השלום המתחייבת כעיקרון יסודי, ואת עוז הלב הנדרש למלחמה ההכרחית המכונה מלחמת מצווה, וכזו היא מלחמה "לעזרת ישראל מיד צר שבא עליהם" (רמב"ם הל' מלכים, ה' א). לאחר שהושבו ריקם "דברי שלום", נדרש לרומם את רוח הלוחמים לשים ביטחונם באביהם שבשמיים, אך גם לאחד את הלוחמים לצאת לקרב כאיש אחד בלב אחד.

ועל זאת כתב שאול טשרניחובסקי:

<p>אל אלהים, אלהי התקומה! אתה היודע נגעי האמה, מונה פצעה לא-גלודי דורות את כל הנגלות והנסתרות, ורקב-בשר לבנו אוכל מבפנים, פשעי ראשי-עם וחסאת-כהנים, הסר מקרבנו לב דל וקטן, אמר ולא ירקוד בתוכנו שטן. אשר לא יכנו מחנות מחנות (שמחה לאויבנו ועינינו נהנות).</p>	<p>וזאת בישראל כי תפרוץ מלחמה! ועלה הכהן במעלות הבמה, יתפלל על העם בשדה ומשמר, ויפרש את-כפיו השמימה ואמר: "אל אלהים, אלהי צבאות! אתה היודע עבר וקבאות, אי חרב תצמא וחנית אי תרעב, תוצאות מלחמה, עתידות פני הקרב;...</p>
--	---

למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך" (תהלים קכב)

אמיתי פורת, בן וחבר כפר עציון, מרכז כיום את אגף החברה בתנועת הקיבוץ הדתי, ומלמד במכינת יונתן בעלומים.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il